

Lahden kaupunki

Seudullinen sivistystoimijoiden verkosto on Päijät- Hämeen alueellinen vahvuus

Sivistyspalvelujen seudullisen yhteistoimintaverkoston toimintakertomus
vuodelta 2019

Carlson Anjariitta
12.2.2020

Sisällysluettelo

OHJAUSRYHMÄ.....	2
OHJAUSRYHMÄN ALAINEN KEHITTÄMISVERKOSTO.....	5
VARHAISKASVATUKSEN KEHITTÄMISRYHMÄ.....	5
Seudulliset varhaiskasvatuksen kehittämishankkeet.....	6
ESI- JA PERUSOPETUKSEN SEUDULLINEN KEHITTÄMISTOIMINTA	7
Seudulliset esi- ja perusopetuksen kehittämishankkeet.....	7
OOOT-KEHITTÄMISRYHMÄ.....	9
OPS-KEHITTÄMISRYHMÄ.....	10
TVT-KEHITTÄMISRYHMÄ.....	12
ARVO-KEHITTÄMISRYHMÄ.....	13
TALOUSVASTAAVIEN YHTEISTYÖRYHMÄ	14
TOISEN ASTEEN KOULUTUKSEN KEHITTÄMISRYHMÄ.....	14
KIRJASTO- JA TIETOPALVELUIDEN KEHITTÄMISRYHMÄ.....	15
LIIKUNTA- JA VAPAA-AIKAPALVELUJEN KEHITTÄMISRYHMÄ.....	16
NUORISOPALVELUJEN SEUDULLINEN YHTEISTOIMINTA	16
KULTTUURIPALVELUJEN SEUDULLINEN YHTEISTOIMINTA.....	17
VERKOSTOYHTEISTYÖN TALOUDELLISET TIEDOT VUODELTA 2019.....	18
HANKERAHOITUS 2019	19

OHJAUSRYHMÄ

Kuntayhteistyö sivistystoimen seudullisen kehittämisverkoston toiminnan vakiinnuttamiseksi Päijät-Hämeen alueelle vuosina 2017 - 2021 astui voimaan vuoden 2017 alusta alkaen. Verkoston toimintaa ohjaa Päijät-Hämeen kuntien johtavista sivistystoimen viranhaltijoista koostuva ohjausryhmä. Ohjausryhmän muodostavat sivistysjohtaja/sivistystoimenjohtaja Juha Leppialho Asikkala/Padasjoki, rehtori-sivistystoimenjohtaja Irja Niilahti Hartolasta, hyvinvointijohtaja Pirjo Hepo-oja Heinolasta, hyvinvointijohtaja Matti Ruotsalainen (puheenjohtaja) ja rehtori Hanna Rapatti Hollolasta, rehtori-sivistysjohtaja Petri Käkönen Kärkölästä, sivistystoimenjohtaja Pia Harmokivi Iitistä, sivistysjohtaja Tiina Granqvist, vastuualuejohtaja Lassi Kilponen ja palvelujohtaja Jaana Suvisilta Lahdesta, sivistystoimenjohtaja Timo Ahvo Orimattilasta sekä hallinto- ja sivistysjohtaja Tuula Mäkinen Sysmästä. Ohjausryhmän esittelijänä toimii kehittämispäällikkö Anjariitta Carlson ja sihteerinä kehittämiskoordinaattori Raisa Kujala.

Ohjausryhmä kokoontuu säännöllisesti kuukausittain heinäkuuta lukuun ottamatta.

Varhaiskasvatuksen seudullisen arviointikyselyn toteutettiin ajalla 21.1. – 3.2.2019. Arvioinnin teknisestä toteutuksesta vastasi pääosin kehittämiskoordinaattori Raisa Kujala. Kyselyn maakuntatasoiset tulokset käsiteltiin Päijät-Hämeen sivistystoimen ohjausryhmässä 13.3.2019. Varhaiskasvatuksen kyselyn vastausten perusteella toiminnan seudulliset vahvuudet olivat:

- hoitopaikassa saatu hyvä hoito
- lapsiryhmissä ilmenevä turvallinen ja välittävä ilmapiiri
- lapsia koskevan keskustelun luottamuksellisuus henkilöstön kanssa.

Asiat, joita varhaiskasvatuksessa tulee kehittää edelleen ovat

- osallisuuden tunteen vahvistaminen, sillä kaikki vastaajaryhmät, niin henkilöstö, huoltajat kuin lapsetkin haluavat olla nykyistä enemmän vaikuttamassa itseään koskeviin asioihin
- huoltajat kaipaavat lisäksi enemmän tietoa lapsensa hoitopäivästä
- henkilöstön osalta kehittämisen painopisteeksi nousi digiosaamisen lisääminen.

Ohjausryhmän toiminta on noudattanut itsearviointin pohjalta syntynyttä toimintasuunnitelmaa, joka on laadittu vuosikellon muotoon. Vuoden 2019 itsearviointinissa käytettiin taustamateriaalina muun muassa päivitettyä seutuyhteistyön toimintakäsikirjaa, vuoden 2018 toimintakertomusta ja esi- ja perusopetuksen vuoden 2018 arviointikyselyn tuloksia.

Vuoden 2019 aikana maakunnan alueella yhteistoiminnassa haluttiin onnistua painopisteissä, joita olivat

- asiakkaiden osallisuuden merkityksen vahvistaminen palvelutuotannossa
- henkilöstön verkostomaisen toimintatavan vahvistaminen
- toisen asteen toimijoiden keskinäisen verkostoitumisen vahvistaminen
- kuntien yhteisten ydinprosessien kehittäminen.

Kaksi ensimmäistä asetettua tavoitetta onnistuttiin saavuttamaan toimintavuoden 2019 aikana. Alueella toimii toisen asteen koulutuksen kehittämisryhmä, jonka yhtenä tehtävänä on verkostomaisen toimintatavan vahvistaminen. Ryhmässä käydään keskustelua ajankohtaisista toista astetta koskevista asioista ja uudistuksista mutta keskustelut eivät ole johtaneet varsinaiseen yhteiseen kehittämistoimintaan. Kuntien yhteisten ydinprosessien kehittäminen jatkuu edelleen ja sitä tehdään eri seudullisissa hankkeissa mahdollisuuksien mukaan. Toimintaympäristön ja lainsäädännön jatkuvat muutokset luovat oman

haasteensa ydinprosessien kehittämiseen. Kaikki seudullisessa verkostoyhteistyössä syntyvät dokumentit on tallennettu yhteiskäytössä olevalle Peda.net-alustalle.

Kaikissa seudullisissa eri palvelusektoreiden kehittämissä on nimetty ohjausryhmästä vastuullinen jäsen, jotta tiedonkulku ohjausryhmän ja kehittämissäryhmien välillä varmistetaan.

Vuoden 2019 verkostotoiminnan kriittiset menestystekijät olivat

- verkoston jäsenten sitoutuminen yhteistoimintasopimuksen sisällön noudattamiseen,
- läsnäolo kokouksissa,
- henkilöstövaihdokset sekä
- tiedon kulku ja viestinnälliset kuulut.

Sivistysjohtajien kokouksissa vuoden 2019 aikana käsitellyt asiat olivat:

Tammikuu

- SEUTUTUTOR-kehittämissuhtelman ajankohtaiskatsaus
- Maakunnallisen HYTE-valmistelun eteneminen
- Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutushaku 2019
- Orimattilassa opetushenkilöstölle toteutetun työhyvinvointikyselyn esittely
- LAPE-muutosohjelman jatkuminen vuonna 2019
- Kehittämissäryhmien kuulumiset

Helmikuu

- Vuoden 2018 seudullisen verkostoyhteistyön toimintakertomus
- Vuoden 2019 ohjausryhmän toimintasuunnitelman vahvistaminen
- SEUTUTUTOR-kehittämissuhtelmaan liittyvä Päijät-Hämeen tutoropettajamalli
- Valtuutus koskien LASTU-kirjastojen Kuntahankintojen puitesopimukseen (KLKH 150 e-kirjojen, e-äänikirjojen ja niiden lainausalustaa yleisille kirjastoille) liittymispäätöstä
- STJ-ohjausryhmän edustajan nimeäminen HuuMa-hankkeeseen (Juha Leppialho, varalla Pirjo Hepo-oja)
- Seudullisen kehittämishankkeen "Meidän koulu on #paraskoulu" tavoitteet ja käynnistäminen
- Kehittämissäryhmien kuulumiset

Maaliskuu

- Varhaiskasvatuksen maakunnallinen arviointi 2019 – tulokset
- Yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen OPH:n valtionavustuskokonaisuus 2019
- Seudullisen kehittämishankkeen "Meidän koulu on #paraskoulu" -kohdekooulujen valinta
- Seudullisen kasvatus- ja opetushenkilöstön työhyvinvointikyselyn toteuttaminen
- Kehittämissäryhmien kuulumiset

Huhtikuu

- LAPE-kunta-agentin Tanja Ståhlbergin vierailu ohjausryhmässä
- Lyhytaikaisesti lastensuojeluyksikköön sijoitetun nuoren koulunkäynnin periaatteista sopiminen
- Onks tää normaalia? - seudullinen chat-palvelu nuorille
- Varhaiskasvatuksen maakunnallisen arvioinnin (2019) mediatiedotteen hyväksyminen
- Seudullisen yhteistoiminnan osavuosikatsaus
- Kehittämissäryhmien kuulumiset

Toukokuu

- Kirjastojen alueellinen kehittämistehtävä -esittely
- Seudulle myönnetty yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen valtionavustukset 2019
- OPH:n erityisavustushaku opetustoimen henkilökoulutukseen lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi
- Kehittämissäryhmien kuulumiset

Kesäkuu

- Kuntien sivistys- ja hyvinvointilautakuntien puheenjohtajien tapaaminen
- Onks tää normaalia? - seudullinen chat-palvelu nuorille – tilannekatsaus
- Perusasteen lisäopetus – tilannekatsaus
- Vuosiluokkien 1-2 A1-kielen vuosiviikkotunnit vuoden 2020 alusta lähtien
- Alueellisen päihdetilannekyselyn toteuttaminen syksyllä 2019
- Yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen valtionavustukset 2019 -tilannekatsaus
- Kehittämisryhmien kuulumiset

Elokuu (sairaalakouluun tutustuminen rehtori Anne Lindholmin johdolla)

- LAPE:n siltaustoimet vuoden 2019 jälkeen
- Pääministeri Rinteen hallitusohjelma 2019 opetus- ja kulttuurisektorin näkökulmasta
- Osavuosikatsaus ja toimintasuunnitelman seuranta
- Lääkehoidon toteuttaminen sivistyspalveluissa
- Yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen valtionavustusten käytön tarkennetut suunnitelmat 2019
- Matkakertomus kuntien hyvinvointivastaavien opintomatkalta Islantiin (Pirjo Hepo-oja)
- Koulujen Edison-työpöydän seudullinen ratkaisu
- Kehittämisryhmien kuulumiset

Syyskuu

- Lääkehoidon toteuttaminen varhaiskasvatuspalveluissa
- Yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen valtionavustusten koordinaattoreiden hankeesitykset 2019
- Sivistysjohtajien ohjausryhmän edustajan nimeäminen TUTKA-hankkeen ohjausryhmään – Opetustoimen henkilöstökoulutus lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi
- Kehittämisryhmien kuulumiset
- Toimintamalli kiusaamisväkivallan puuttumiseen

Lokakuu

- Lääkehoidon toteuttaminen varhaiskasvatuspalveluissa suunnitelmaluonnos lausunnoille
- Seudullisen yhteistoiminnan toimintakäsikirjan 2018 päivittäminen
- Seudullisen yhteistoiminnan talouskatsaus ja talousarvio vuodelle 2020
- Lukuvuoden 2020 - 2021 työ- ja loma-ajat
- Päijätämäläisten nuorten sijoittuminen jatko-opintoihin -tilannekatsaus
- Opetushallituksen yleissivistävän koulutuksen valtionavustushaku syksyllä 2019
- Meidän koulu on #paraskoulu! – OPH:n erityisavustuksen kuntaosuuksien laskuttamisesta sopiminen
- Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksen 2019 "Resilienssiä työyhteisöön!" toteuttajan valitseminen
- Kehittämisryhmien kuulumiset

Marraskuu

Sivistysjohtajien ohjausryhmän itsearviointipäivä pidettiin 6.11.2019.

- Seudullisen sivistysjohtajien ohjausryhmän puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valinta vuodelle 2020
- Vuoden 2020 kokousaikatauluista päättäminen
- Ohjausryhmän itsearviointiraportin hyväksyminen ja siitä johdetun vuoden 2020 toimintasuunnitelman hyväksyminen
- Kuntaliiton Koulutus palveluna- verkostoprojektiin (KOPA) pilottialueena lähtemisestä päättäminen
- Esi- ja perusopetuksen seudullinen arviointiprosessi keväällä 2020
- Opettajien vuosityöaikakoikeilu Lahdessa
- Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksen "Resilienssiä työyhteisöön!" toteuttamisaikataulu vuodelle 2020

- Kehittämisyhmien kuulumiset

Joulukuu

- Kuntien sivistys- ja hyvinvointilautakuntien puheenjohtajien tapaaminen
- Onks tää normaalia? -seudullinen chat-palvelu nuorille – tilannekatsaus
- Vuoden 2019 toiminnallisten tavoitteiden onnistuminen
- Toimintasuunnitelma vuodelle 2020
- Zef-arviointikoneesta tulee Zeffi. Kaikki kunnat ovat hyväksyneet uudistuneen Zeffi:n sopimuksen ja koulutuspaketin
- Kehittämisyhmien kuulumiset

Vuoden 2019 aikana valmistuneet seudulliset opinnäytetyöt:

Digitaalisuus varhaiskasvatuksessa - Mitä kuuluu varhaiskasvatuksen tieto- ja viestintäteknologian - mentoroinnille Päijät-Hämeessä? Marjo Saajola Lahden ammattikorkeakoulu.

OHJAUSRYHMÄN ALAINEN KEHITTÄMISVERKOSTO

VARHAISKASVATUKSEN KEHITTÄMISRYHMÄ

Jäseninä ryhmässä ovat Hillevi Anttila Asikkalasta, Päivi Onali Hartolasta, Päivi Salminen Heinolasta, Päivi Laattala Hollolasta, Kaija Linden Kärkölästä, Mika Harju Lahdesta (puheenjohtaja), Miia Kemppi Orimattilasta, Minna Myllykangas Padasjoelta ja Helena Haavistola Sysmästä sekä Piia Harmokivi Iitistä (ohjausryhmän edustaja).

Varhaiskasvatuspalvelujen seudullinen ryhmä on kokoontunut vuoden 2019 aikana seitsemän kertaa. Osallistuminen kehittämissyhmän kokouksiin on ollut säännöllistä. Seudullisen ryhmän sihteerinä aloitti kesällä 2019 Kati Vähäkuopus.

Seudullisen verkoston tapaamisiin osallistuivat Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän edustajat lääkehoitosuunnitelman valmistelun osalta ja lisäksi syksyllä 2019 oli tapaaminen Etelä-Suomen aluehallintoviraston edustajien kanssa.

Ajankohtaista oli varhaiskasvatuksen seudullisiin kehittämishankkeisiin liittyvä yhteistyö, jonka koordinoinnin osalta tapaamisia on ollut myös varsinaisten seutupalaverien lisäksi. Vuonna 2019 varhaiskasvatuksessa on seudullisessa kehittämistyössä keskitytty oppimisympäristöjen kehittämiseen. Kesäkuun 2019 lopussa päättyi MUN PÄIVÄKOTI – päijäthämäläiset lapset oppimisympäristöjä innovoivamassa -kehittämishanke ja heinäkuussa 2019 käynnistettiin Hyvinvointia edistävät oppimisympäristöt NÄKYVÄKSI -kehittämistyö.

Varhaiskasvatuksen seutuverkostossa aiheena on ollut myös varhaiskasvatuksen lainsäädäntöön sekä valtakunnalliseen kehitykseen liittyvien muutoksen vaikutusten arviointi, joista keskustelu seudullisesti on ollut hyödyllistä. Kuntaliitto on koonnut valtakunnallisen varhaiskasvatusjohtajien verkoston ja myös sieltä tuleva keskustelu ja materiaali on ollut seutuverkoston käytössä.

Muina asioina olemme tehneet yhteistyötä seudullisen arvioinnin ja opetussuunnitelmatyön osalta sekä keskustelleet muista ajankohtaisista varhaiskasvatukseen liittyvistä asioista ja käytännöistä eri kunnissa.

Seudulliset varhaiskasvatuksen kehittämishankkeet

Päijät-Hämeen MUN PÄIVÄKOTI – päijäthämäläiset lapset oppimisympäristöjen innovoijina - kehittämishanke

Projektikoordinaattorina toimii Kati Vähäkuopus.

MUN PÄIVÄKOTI- päijäthämäläiset lapset oppimisympäristöjen innovoijina -kehittämistyö toteutettiin OPH:n erityisavustuksella. Avustus oli omarahoitusosuus mukaan lukien 205 000 euroa. Kehittämistyö toteutettiin ajalla 1.1.2018 - 30.6.2019. Mukana oli 15 kehittämispäiväkotiä Päijät-Hämeen alueelta.

Tuotoksena päiväkotien yhteistyöstä Lahden ammattikorkeakoulun kanssa syntyi uudenlaisia, innovatiivisia kalusteratkaisuja sekä uudenlaisia näkymiä varhaiskasvatuksen oppimisympäristöihin, jotka on sovellettavissa erilaisten yksiköiden tarpeisiin. Kehittämispäiväkotien yksikkökohtaisesta kehittämistyöstä syntyi myös muiden yksiköiden hyödynnettävissä olevia toimintatapoja ja oppimisympäristöratkaisuja. Kehittämistyön tulokset on jaettu seudullisesti ja valtakunnallisesti hyödynnettäviksi. Kehittämistyöstä tehty verkkojulkaisu löytyy osoitteesta <http://lahdenvuosi.fi/mun-paivakoti---paijathamalaiset-lapset-oppimisymparistoja-innoimassa/>.

Hyvinvointia edistävät oppimisympäristöt NÄKYVÄKSI- hanke

Projektikoordinaattorina toimii Kati Vähäkuopus.

Hyvinvointia edistävät oppimisympäristöt NÄKYVÄKSI -kehittämishankkeeseen saatiin OPH:n innovatiivisten oppimisympäristöjen kehittämiseen kohdennettua valtionavustusta 124 000 euroa. Kehittämistyö toteutetaan ajalla 1.7.2019 - 31.7.2021. Mukana on 16 kehittämysyksikköä Päijät-Hämeen ja Iitin kunnista, joista 14 on päiväkoteja, yksi perhepäivähoidon tiimi ja yksi ryhmäperhepäivähoitokoti.

Tavoitteena on kehittää uudenlaisia toimintatapoja lasten hyvinvoinnin vahvistamiseksi varhaiskasvatuksen arjessa. Hyvinvointia edistävien työ- ja toimintatapojen kehittämisen lisäksi kehittämistyön tavoitteena on vahvistaa henkilöstön oman toiminnan reflektoinnin taitoja ja juurruttaa videointia oman toiminnan reflektoinnin työtapana varhaiskasvatuksen arkeen.

Kieliporeita eskarilaisille - kielisuihkutusten järjestäminen esiopetuksessa. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa monipuolisten kielivalintojen toteutumista perusopetuksessa.

Kieliporeita eskarilaisille -kehittämishankkeeseen on saatu OPH:n valtionavustusta 35 000 euroa kielten opetuksen ja pedagogisen osaamisen kehittämiseen esi- ja perusopetuksessa. Kehittämistyö toteutetaan ajalla 10.12.2019 - 31.8.2021. Hankkeessa ovat mukana Iitin, Kärkölan, Orimattilan, Padasjoen ja Sysmän kunnat. Osa-aikaisena projektikoordinaattorina toimii Kati Vähäkuopus.

Tavoitteena Kieliporeita eskarilaisille -hankkeessa on luoda esikoululaisille kielisuihkutusten myötä positiivinen kuva kielten opiskelusta sekä vieraista kielistä ja kulttuureista. Tavoitteena on herättää lasten

kiinnostus vieraisiin kieliin. Osana kehittämistyötä tehdään kuntien yhteinen kielisuihikutussuunnitelma. Tavoitteena on saada vakiinnutettua kielisuhkutus luontevaksi osaksi esiopetuksen arkea.

ESI- JA PERUSOPETUKSEN SEUDULLINEN KEHITTÄMISTOIMINTA

Seudulliset esi- ja perusopetuksen kehittämishankkeet

[Meidän koulu on #paraskoulu! - hanke on hallituksen Uusi peruskoulu -ohjelman mukainen perusopetuksen uudistamiseen kohdentuva kokonaisuus \(kärkihanke\)](#)

Hankkeen tarkoituksena on edistää tasa-arvoisen peruskoulun tavoitteiden ja toimien toimeenpanoa konkreettisten tekojen tasolle. Päijät-Hämeen osalta painotus on koulujen hyvinvoinnin edistämisessä. Hanke toteutetaan ajalla 24.1.2019 - 30.5.2020. OPH:n myöntämä avustus hankkeelle on 181 000 euroa. Osa-aikaisena projektikoordinaattorina toimii Kati Vähäkuopus.

Hankkeeseen rekrytoitiin kaksi projektikoordinaattoria, Pauliina Tuominen ja Terhi Törnroos, koulujen yhteisöllisyyden kehittäjiksi, ja he aloittivat tehtävässä 1.6.2019. Sivistystoimen ohjausryhmä valitsi hankkeen pilottikouluiksi viisi erilaista koulua Päijät-Hämeen alueelta. Koulut ovat Länsi-Asikkalan koulu Asikkalasta, Lyseonmäen koulu Heinolasta, Salpakankaan koulu Hollolasta, Kärkölän yhtenäiskoulu Kärkölästä ja Tönnön koulu Orimattilasta. Projektikoordinaattoreiden tehtävänä on tukea kouluja tunnistamaan omat vahvuutensa ja olemaan niistä ylpeä, jotta jokainen koulu yhteisön jäsen kokee, että oma koulu on #paraskoulu. Kouluihin pyritään luomaan uudenlaisia toimintamalleja ja luottamuksellista ja arvostavaa ilmapiiriä, jonka kautta oppilaat ovat hyvinvoivia, motivoituneita ja iloisia.

[I can! - perusopetuksen vuosiluokkien 1–2 A1-kielen opetusta koskeva täydennyskoulutus alaluokkien opettajille](#)

Hanke toteutetaan ajalla 2.4.2019 - 31.12.2020. OPH:n myöntämä avustus hankkeelle on 35 000 euroa. Osa-aikaisena projektikoordinaattorina toimii Raisa Kujala.

Hankkeessa toteutettiin vuoden 2019 aikana kolme koulutuspäivää vuosiluokkien 1-2 A1-kieltä opettaville opettajille.

[Resilienssiä työyhteisöihin!, opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutusohjelma](#)

Hanke toteutetaan ajalla 13.4.2019 - 31.12.2020. OPH:n myöntämä avustus hankkeelle on 60 000 euroa. Osa-aikaisena projektikoordinaattorina toimii Raisa Kujala.

Vuoden 2019 aikana suunniteltiin täydennyskoulutuskokonaisuuden sisällöt. Koulutus kohdentuu opetustoimen ja varhaiskasvatuksen esimiehille. Koulutuskokonaisuus kilpailutettiin ja koulutuksen toteuttajatahoksi valittiin HY+. Varsinainen koulutuskokonaisuus toteutetaan vuoden 2020 aikana.

[Kielitietoinen- ja taitoinen Päijät-Häme -hanke on kuntien kielten opettajille kohdennettu täydennyskoulutuskokonaisuus, jonka suorittuaan opettaja pystyy toimimaan vertaiskouluttajana omassa kunnassaan toisille opettajille](#)

Tavoitteena on varmistaa, että kaikki perusopetuksen järjestäjät pystyvät toteuttamaan vuosiluokkien 1–2 A1-kielen opetusta vuodesta 2020 alkaen. Hanke toteutetaan ajalla 12.4.2019 - 31.12.2020. OPH:n myöntämä avustus hankkeelle on 35 000 euroa. Osa-aikaisena projektikoordinaattorina toimii Raisa Kujala.

Päijät-Hämeen tutoropettajaverkosto -kehittämishanke

Projektikoordinaattorina toimii Johanna Kivekäs.

OPH myönsi 1.12.2017 Päijät-Hämeen tutoropettajaverkoston (SEUTUTUTOR) kehittämistyöhön avustusta 102 887 euroa. Hanke toteutettiin ajalla 1.3.2018 - 30.6.2019.

Erityisavustus kohdennettiin tutoropettajatoiminnan alueelliseen koordinointiin ja kehittämiseen sekä mallien ja hyvien käytänteiden levittämiseen.

Tutoropettajatoiminnan kehittämisryhmä kokoontui neljä kertaa 30.6.2019 mennessä. Ryhmä teki benchmarkkausmatkan Jyväskylään 3.4.2019 ja tutustui siellä Laukaan eko-kouluun ja Jyväskylän OKL:ään.

Vuoden 2019 yhteisiä tutoropettajien verkostotapaamisia olivat:

- 5.2. Tutoropettajien valmennus (Martti Hellström) ja Päijät-Hämeen tutoropettajatoiminnan mallit
- 24.4. Kolmen alueen (Päijät-Häme, Kanta-Häme ja Pirkanmaa) tutoropettajien yhteistapahtuma Lahden Sibeliustalossa
- 14.5. Tunnetaidot opetustyössä (Anuliisa Lahtinen) ja seudullinen yhteistyö

Tutoropettajien asiantuntijuutta vahvistettiin:

- 15.1. Hämeenlinnan digitaalinen kehitys ja tutortoiminta
- 4.2. Peda-cafe Kärpäsen koululla (yhteisopettajuus)
- 26.3. Positiivinen pedagogiikka -koulutus (Lahden kaupunginkirjasto)
- 16.4. Positiivinen CV (Lahden kaupunginkirjasto)
- 15.5. Tekijänoikeuskoulutus (Lahden kaupunginkirjasto)

Tutoropettajatoiminnan vakiinnuttaminen Päijät-Hämeen alueelle -kehittämishanke

OPH myönsi yhteistyökunnille omarahoitusosuus mukaan lukien 202 000 euroa tutoropettajatoiminnan vakiinnuttamiseksi Päijät-Hämeen alueelle. Hanke on jatkoa Päijät-Hämeen tutoropettajatoiminta-hankkeelle, joka päättyi 30.6.2019. Hanke toteutetaan ajalla 1.7.2019 - 30.6.2021. Tässä hankkeessa projektikoordinaattorina jatkaa Johanna Kivekäs. Hankkeen tavoitteena on Päijät-Hämeen tutoropettajaverkoston osaamisen kehittäminen ja yhteistoiminnan vahvistaminen kehittäjätiimien avulla, tutoropettajaverkoston yhteistyön vakiinnuttaminen ja laajentaminen alueellisesti kaikkiin yhteistyökuntiin. Yksi tavoitteista on myös osallistua valtakunnallisten tutoropettajaverkostojen verkostoitumiseen.

Hankkeen projektiryhmänä toimii tutoropettajatoiminnan kehittämisryhmä, jossa on asiantuntijaedustaja jokaisesta yhteistoimintakunnasta. Vuoden 2019 aikana ryhmän toimintaan osallistuivat: Petri Manninen Asikkala, Maarit Oksanen Hartola, Pirjo Hahl Heinola, Sari Kähkönen Hollola, Anne Kekki Kärkölä, Mira Mämmi Lahti, Tuomas Kauppinen Orimattila, Johanna Virtanen Padasjoki ja Jani Malmi Sysmä.

Kehittämisryhmä kokoontui syyslukukaudella 2019 kolme kertaa koulutusten ja benchmarkkausten merkeissä. Lisäksi ryhmän jäsenet osallistuivat erillisiin opetuksen pelillistämiskoulutuksiin kolme kertaa. Muita yhteisiä tapahtumia olivat:

- 3.9. Päijät-Hämeen tutoropettajien verkostoitumispäivä Pajulahdessa ja lukuvuoden startti
- 15.10. Tutoropettajamessut (koulun toimintakulttuuri, pedagogiikan kehittäminen ja digitaalisuus)

- 19.11. Opetuksen pelillistäminen (Tomi Tolonen ja Teppo Manninen) ja Seitsemän sisarusta - pelikokonaisuuden esittely.

Vuoden 2019 aikana kehittämistyönä on kehittäjäryhmän kanssa suunniteltu ja toteutettu laaja-alaisen osaamisen taitojen työkalupakki eli Seitsemän taitavaa sisarusta sai jatkoa. Seitsemän sisaruksen tarinallisessa pelikokonaisuudessa yhdistyvät pedagogiikka ja pelaaminen. Seitsemän sisarusta - pelikokonaisuus on tehty tukemaan laaja-alaisen osaamisen taitojen opetusta ja tuomaan tulevaisuuden taitoja tutuiksi oppilaille. Pelillisuus lisää myös koulumotivaatiota ja oppimisen iloa.

Kehittämisryhmän jäsenet ovat vieneet yhteisiä seudullisia tutorointiin liittyviä asioita eteenpäin omissa kunnissaan. He ovat voimistaneet Päijät-Hämeen tutoropettajaverkoston alueellista ja tiivistä yhteistoimintaa ja hyvien osaamiskäytänteiden ja toimintamallien levittämistä Päijät-Hämeen alueelle.

Kehittämisryhmän asiantuntijuutta on vuoden 2019 aikana vahvistettu:

- 25.11. Riihimäen robotiikkaopetus ja tutortoiminta
- 29.11. Digitaalisuuden kehityspäivät (Helsinki, HTC -talot)
- 3.12. Digioppimisen areena (Helsinki, Messukeskus)

Päijät-Hämeen tutoropettajaverkoston sivusto: <https://peda.net/alueet/pajathame/tka>

TUTKA-hanke, opetustoimen henkilöstökoulutushaku lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi

Yhteishanke Päijät-Hämeen kuntien sekä Iitin kunnan, Väestöliiton ja LAB-ammattikorkeakoulun kanssa. Hankkeen hallinnoijana toimii LAB. Päijät-Hämeen kuntien osuus OPH:n myöntämästä valtionavustuksesta on 27 400 euroa. Hanke toteutetaan ajalla 30.5.2019 - 31.12.2020. Hankkeessa toteutetaan opetustoimen henkilöstökoulutusta lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Osa-aikaisena projektikoordinaattorina toimii Liisa Kumpulainen.

Sivistysjohtajien ohjausryhmän jäsenistä TUTKA-hankkeen ohjausryhmään on nimetty rehtori Hanna Rapatti Hollolasta, kehittämispäällikkö Anjariitta Carlson ja kehittämiskoordinaattori Raisa Kujala seudullisen kehittämisen yksiköstä Lahdesta.

OOOT-KEHITTÄMISRYHMÄ

Oppilas- ja opiskelijahuollon ja oppimisen tuen kehittämisryhmä

Ryhmän jäseninä ovat opiskeluhuollon palvelupäällikkö Eija Kinnunen Lahti (puheenjohtaja), opetuspäällikkö Pii Uotinen Orimattila, kuraattori Eija Huovinen ja koulupsykologi Kati Molkkari Asikkala, rehtori Hanna Rapatti Hollola (sivistysjohtajien ohjausryhmän edustaja), apulaisjohtaja Tiina Kotila-Paaso Hartola, opinto-ohjaaja Tiina Enqvist Heinola, erityisopettaja Susanna Markkanen Kärkölä, opiskelupalvelujohtaja Riitta Murtorinne Koulutuskeskus Salpaus, sivistystoimenjohtaja Pia Harmokivi (rehtori Ari Ollikainen) Iitti, Sairaalakoulun rehtori Anne Lindholm Lahti (VIP-verkosto), aluepäiväkodinjohtaja Minna Halme Lahti, lasten ja nuorten hyvinvoinnin tulosityksiköpäällikkö Hannele Poutiainen PHHYKY 1.6.2019 saakka, tulosityksiköpäällikkö Niina Viholainen PHHYKY, vastuulääkäri Päivi Kilpinen-Loisa PHHYKY, opinto-ohjaaja Kati Saarinen Padasjoki, erityisopettaja Mari Vesander Sysmä.

TUTKA-hanketta koskevissa suunnittelukokouksissa ovat lisäksi olleet mukana LAPE-muutosagentti Elina Vesterinen, ehkäisevän työn seutukoordinaattori Susanna Leimio ja projektipäällikkö Anne Haavisto osaamiskeskus Versosta sekä hankkeen projektikoordinaattori Liisa Kumpulainen.

Kehittämisryhmän toimintasuunnitelmaksi vuodelle 2019 sovittiin, että panostamme LAPE-hankkeessa tehtyjen tuotosten levittämiseen ja viestintään siten, että jokainen huolehtii tiedon välittämisestä omassa verkostossaan/kunnassaan. Oppilashuollon käsikirja ja LAPE-huoneentaulut saatetaan kaikkien tietoon. Nepsy-asiat pidämme agendalla edelleen ja keskitymme oppimisen tuen asioihin, maahanmuuttajien tilanteeseen ja perusopetuksesta toiselle asteelle siirtyvien erityistä tukea tarvitsevien tiedonsiirtoon.

Kehittämisryhmä kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Kokouksissa käytiin sovituksi läpi tiedotettava materiaali ja tiedonsiirron periaatteet perusopetuksesta toiselle asteelle. Kauden aikana työryhmälle tuli myös muita tehtäviä, minkä vuoksi muut toimintasuunnitelmassa esille nostetut asiat jäivät vähemmälle keskustelulle. Työryhmän tehtäväksi annettiin TUTKA-hankkeen (Päijät-Hämeen turvataitokasvatusmalli) ja VIP-verkoston (vaativan erityisen tuen verkosto) työn ohjaus, minkä vuoksi toukokuun kokouksessa paneuduttiin VIP-verkoston toimintaan ja marraskuussa toteutettiin työpajatyöskentely, jonka pohjalta laadittiin TUTKA-hankkeen toimintasuunnitelma. Syyskuun kokouksessa tutustuttiin sairaalaopetukseen ja käytiin läpi kouluterveyskyselyiden tulosten hyödyntämisen prosessia. Lisäksi kahdessa kokouksessa keskusteltiin "Onks tää normaalia"-chat palvelun käynnistämiseen liittyvistä periaatteista ja kokemuksista eri kuntien näkökulmasta.

Kehittämisryhmän työskentelyyn on osallistuttu erittäin aktiivisesti ja toiminnan painopisteen siirtäminen tukemaan valtakunnallisesti ohjattua kehittämistoimintaa (TUTKA, VIP) on ollut tarkoituksenmukaista.

OPS-KEHITTÄMISRYHMÄ

Opetussuunnitelmaudistuksen toteuttamiseen ja seurantaan perustettu ryhmä

Ryhmän jäseniä ovat Tiina Kotila-Paaso Hartola, Irja Niilahti (sivistysjohtajien edustaja), Jarkko Granqvist Heinola (varapuheenjohtaja), Anssi Vidman ja Pekka Toikkanen Hollola, Taina Piilahti ja Annika Kaila Iitti, Timo Kosonen / Petri Käkönen Kärkölä, Johanna Saastamoinen ja Petra Larvus Lahti, Piia Uotinen Orimattila (puheenjohtaja), Kari Miettinen Padasjoki, Raija Hörkkö Sysmä, Suvi Niemeläinen Asikkala, Anjariitta Carlson, Raisa Kujala ja Johanna Kivekäs seudullinen kehittäminen.

Ryhmä kokoontui toimintavuoden aikana kahdeksan kertaa: kevätkaudella viisi kertaa ja syyskaudella kolme kertaa. OPS-kehittämisryhmän toimintasuunnitelmassa vuodelle 2019 yhteisen työn kohteeksi sovittiin A1-kielen varhentamiseen liittyvä opetussuunnitelmatyö ja siihen liittyvän täydennyskoulutuksen järjestäminen.

A1-kielen varhentamiseen liittyvä OPS-työ

Kehittämisryhmässä perehdyttiin keskustellen varhennetun A1-kielen perusteluonnokseen syyskaudella 2019. Perusteiden julkaisemisen jälkeen kehittämisryhmä nimesi 5.3. kokouksessaan työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia seudullinen paikallinen A1-kielen opetussuunnitelma vuosiluokille 1 ja 2. Työryhmään nimettiin luokanopettajia ja kielten aineenopettajia. Kaikki kunnat Lahtea lukuun ottamatta nimesivät työryhmään osallistujan. Lahti teki A1-kielen paikallisen opetussuunnitelman kaupungin omissa työryhmissä. OPS-kehittämisryhmä teki aloitteen Lahden edustajille seudun ja Lahden työryhmien yhdistämisestä, mutta aikataulullisista syistä johtuen yhteistyö ei ollut mahdollista. Paikallisen opetussuunnitelman laatimisen lisäksi OPS-kehittämisryhmässä perehdyttiin A1-kielen OPS-muutoksesta johtuvaan tuntijakomuutokseen ja ohjattiin kuntia tekemään päätökset tuntijaosta.

Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen tehtiin kahdessa vaiheessa. Kuntien edustajat valmistelivat paikallista osuutta kunnissa perusteiden julkaisemisen jälkeen. Lopullinen yhteinen työ tehtiin Asikkalassa Aurinkovuoren koululla järjestetyssä iltapäivätyöskentelyssä, johon osallistui OPS-kehittämisryhmän jäsenet ja A1-kielen työryhmä. Kunnat päivittivät omat paikalliset opetussuunnitelmansa seudun yhteisen kirjauksen mukaisesti.

Seudun A1-kielen OPS-työryhmään kuuluivat:

- Asikkala: Mikaela Suni-Salo
- Hartola: Maarit Oksanen
- Heinola: Kati Vasarainen
- Hollola: Elisa Haukka
- Iitti: Annika Kaila
- Kärkölä: Anna Jokilahti
- Orimattila: Marjut Koukkula
- Padasjoki: Raija Meronen
- Sysmä: Minna Olkkonen

Perusopetuksen opetussuunnitelman arviointiluvun päivittämiseen liittyvä OPS-työ

Opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun luonnos julkaistiin kommentoitavaksi syyskuussa 2019. OPS-ohjausryhmän jäsenet tutustuivat luonnostekstiin kuntien kehittämisen-, arviointi- ja johtoryhmissä. Kokouksessa 3.10. OPS-ohjausryhmässä tehtiin seuturyhmän kommentointi opetushallituksen palautesivuille.

Valmistauduttiin käynnistämään paikallisen opetussuunnitelman päivitystyö arviointilukuun keväällä 2020. Opetussuunnitelman perusteet julkaistaan keväällä 2020.

Kehittämisyhmä on toiminut projektiryhmänä seuraaville kehittämishankkeille:

A1-kielen varhentamiseen liittyvä opettajien täydennyskoulutus – I can!

OPS-kehittämisyhmän kunnista Hollola, Orimattila, Iitti, Hartola, Kärkölä, Padasjoki ja Sysmä hakivat A1-kielen opettamisen täydennyskoulutukseen avustusta. Lahti, Heinola ja Asikkala eivät voineet osallistua avustushakuun, koska ko. kunnat olivat aiemmassa vaiheessa saaneet varhennetun kielen opetukseen osoitettua avustusta.

Avustusta I can! -hankkeeseen saatiin 25 000 euroa. Wanhalla Walimolla järjestettiin 15.5. luokanopettajille täydennyskoulutuspäivä. Tavoitteena oli perehdyttää syksyllä 2019 ekaluokkalaisille englantia opettavat opettajat varhennettuun kielenopetukseen. Toinen koulutuspäivä toteutettiin kahdessa ryhmässä 1.10. ja 2.10.2019. I can! -hankkeen avustusta on jäljellä vielä siten, että toukokuussa 2020 voidaan kouluttaa tulevan syksyn ekaluokkien luokanopettajat. Koulutuksesta tuli erinomaista palautetta luokanopettajilta.

Kielten vertaisopettajatoiminnan kehittäminen - Kielitietoinen ja -taitoinen Päijät-Häme

Opetushallituksen myöntämään Kielitietoinen- ja taitoinen Päijät-Häme -hankkeeseen saatiin 35.000 euroa. Hankkeessa koulutetaan seudulle 21 varhennetun kielenopetuksen vertaiskouluttajaa kaikkiin Päijät-Hämeen kuntiin ja Iitin kuntaan. Kuntakiintiöt ovat: Lahti 9, Heinola 2, Hollola 2, Orimattila 2, ja loput kunnat 1. Avustus käytetään vertaiskoulutettavien koulutukseen ja verkostoitumiseen. Koulutetuista opettajista muodostetaan seudun kielten opettajien kehittäjäryhmä.

Koulujen toimintakulttuurin kehittäminen - #Meidän koulu on paraskoulu!

Paraskoulu-hankkeessa palkattiin kaksi "koulukamua", jotka jakautuvat lukuvuoden 2019 - 2020 aikana viiteen seudun kouluun. OPS-kehittämisyhmässä seurattiin hankkeen etenemistä.

TUTKA-hankkeen koulutukset

Seudullisen TUTKA-hankkeen koulutuksista saatiin tietoa OPS-kehittämisyhmään välitettäväksi kuntiin.

Eskarilaisten kielisuihkutukset – Kieliporeita eskarilaisille

Syksyllä 2019 haettiin OPH:lta avustusta eskarilaisten kielisuihkuksiin "Kieliporeita eskarilaisille". Avustusta myönnettiin 35 000 euroa litin, Kärkölan, Orimattilan, Padasjoen ja Sysmän kunnille. Hanke käynnistyy vuoden 2020 alussa.

Huomioita toimintavuodesta 2019

OPS-kehittämisyhmä on ollut hyvin aktiivinen vuonna 2019. Erityisesti varhennetun kielenopetuksen käynnistymiseen liittyvä paikallinen opetussuunnitelmatyö ja opettajien täydennyskoulutuksen mahdollistaminen omassa maakunnassa hyödyttivät kaikkia kuntia. Kunnat ovat nimenneet kehittämissyhmään jäsenet ja varajäsenet ja he ovat olleet hyvin sitoutuneita työskentelyyn. Lahden edustajien osallistuminen kehittämissyhmän kokouksiin on ollut satunnaista. Erityisesti opetussuunnitelmatyön yhteydessä keskuskaupungin osallisuus olisi hyödyllistä ja merkityksellistä.

TVT-KEHITTÄMISRYHMÄ

Perusopetuksen tieto- ja viestintätekniikan kehittämissyhmä

Ryhmän jäseniä ovat Petri Manninen Asikkala, Hanna Hämäläinen/Maarit Oksanen Hartola, Tapio Karvo Heinola, Jorma Kainulainen Hollola, Kari Valtonen Iitti, Anne Kekki Kärkölä, Mira Mämmi (puheenjohtaja), Juha Patrakka ja Lassi Kilponen (sivistysjohtajien edustaja) Lahti, Eija Seunala Orimattila, Mika Haataja Padasjoki, Janne Jokinen Sysmä, Anjariitta Carlson ja Raisa Kujala ja Johanna Kivekäs seudullinen kehittäminen.

TVT-kehittämissyhmä kokoontui vuoden 2019 aikana yhteensä kahdeksan kertaa. Anne Kekki toimi TVT-kehittäjäryhmän puheenjohtajana elokuuhun 2019, jonka jälkeen puheenjohtajaksi valittiin Mira Mämmi ja varapuheenjohtajaksi Mika Haataja. Jokaisesta kokouksesta on laadittu pöytäkirja ja ne ovat luettavissa Peda.net:ssä.

Toimintakauden 2019 aikana saavutetut tavoitteet ja tärkeimmät aikaansaannokset:

- Laaja opettajien TVT-taitojen osaamiskartoitus toteutettiin tammikuussa 2019 yhteistyössä tutor-kehittäjäryhmän kanssa kaikille Päijät-Hämeen koulujen rehtoreille ja opettajille.
- Kevään TVT-mentoripäivä pidettiin 9.4. Aurinkovuoren koululla. Päivään mahtui itslearning-oppimisympäristö -esitys, GDPR-esitys videolinkin kautta sekä monenlaisia sovelluspajoja.
- Perehdyttiin Edison-työpöytään ja päätettiin ehdottaa sivistysjohtajien ohjausryhmälle Edisionia seudulliseksi hankinnaksi. Seudulliseen hankintaan ei tässä vaiheessa lähdetty ja sivistystoimenjohtajat pyysivät esityksen seudullisen digitalisaation tilasta yksittäisen sovelluksen sijaan.
- Kerättiin eri arviointityökalujen kokemuksia:
Oridi / Tuomo Ruotanen esitteli Hollolan pilotoinnin kokemuksia.
Pedanet / Mika Haataja kertoi Padasjoen kokemuksista.
itslearning / Mira Mämmi: itslearning on pilotoinnissa vuonna 2019 Lahden kouluissa 800 käyttäjän lisenssillä.

- TVT-OPS:n päivittäminen: Osa kunnista on jo päivittänyt omansa. Sovittiin, että jaetaan kuntien omat tv-t-opsit Pedanettiin, jolloin niitä voi käyttää oman kunnan tv-t-opsin päivittämisessä.
- Kaksi kehittämisryhmän jäsentä osallistui Applen iJuna ja seminaari -matkaan Joensuuhun 17.-18.9. Tapahtuma oli uudenlainen raiteilla toimiva koulutusmatka, jossa koulutus tapahtui junamatkalla Joensuuhun.
- Päätettiin jättää toinen mentoripäivä toteuttamatta kevään 2020 tutoropettajien digitaitoihin liittyvien koulutusten päällekkäisyyksien takia.
- Päädyttiin toteuttamaan sivistystoimenjohtajille Digitaaliset suuntaviivat -esitys, josta käy ilmi aihealueittain tämän hetkinen tilanne, tavoitetila ja erityiset huomiot niihin liittyen. Tavoitteena on, että näiden ehdotusten myötä digitaalinen infrastruktuuri ja osaaminen sekä digitaaliset oppimisen sisällöt ja palvelut mahdollistavat entistä parempaa oppimista ja antavat oppilaille tasa-arvoiset mahdollisuudet edetä digitaalisen osaamisen polulla.

ARVO-KEHITTÄMISRYHMÄ

ARVO-ryhmän jäseniä ovat Tuula Herkepeus (puheenjohtaja), Maarit Raitala, Joni Ylivainio ja Markku Karjalainen Lahti, Sari Puputti Asikkala, Tiina Kotila-Paaso Hartola, Jani Alatalo Heinola, Päivi Laattala ja Janne A. Salonen Hollola, Pia Harmokivi Iitti, Anneli Luostarinen Kärkölä, Piia Uotinen Orimattila, Kari Miettinen Padasjoki, Tuula Vuorinen Sysmä, Anjariitta Carlson ja Raisa Kujala seudullinen kehittäminen.

Päijät-Hämeen seudullinen arvioinnin kehittämisryhmä eli ARVO-ryhmä on kokoontunut vuoden 2019 aikana seitsemän kertaa.

Varhaiskasvatuksen maakunnallinen arviointi toteutettiin 21.1. – 3.2.19. Kyselyn maakuntatasoiset tulokset käsiteltiin Päijät-Hämeen sivistystoimen ohjausryhmässä maaliskuussa. ARVO-ryhmän kokouksessa valittiin maakunnalliset toiminnan vahvuudet ja kehittämiskohteet.

Tulokset olivat hyvin yhteneväisiä vuoden 2017 tulosten kanssa. Arvioinnin tulosten mukaan keskeisiä vahvuuksia Päijät-Hämeessä ovat hoitopaikassa saatu hyvä hoito, lapsiryhmissä ilmenevä turvallinen ja välittävä ilmapiiri sekä lapsia koskevan keskustelun luottamuksellisuus henkilöstön kanssa. Parannettavaa löytyy eniten osallisuuden tunteen vahvistamisessa. Huoltajat kaipaavat lisäksi enemmän tietoa lapsensa hoitopäivästä. Henkilöstön osalta kehittämisen painopisteeksi nousi digiosaamisen lisääminen. Kehittämiskohteeksi nostettiin myös henkilöstön hyvinvointi. Vastaava kehittämiskohde on myös jo edellisen esi- ja perusopetuksen arvioinnin perusteella työn alla kaikissa Päijät-Hämeen kunnissa.

Heti toimintavuoden alussa tutustuimme Orimattilan toteuttamaan opetushenkilöstön työhyvinvointikyselyyn. Sivistysjohtajat olivat valtuuttaneet ARVO-ryhmän jatkamaan työskentelyä kyselyn toteuttamiseksi kaikissa Päijät-Hämeen kunnissa. Arvioimme, että Orimattilan käyttämä kyselyrunko tuottaisi tarvittavaa tietoa työhyvinvoinnin tilasta ja rakentumisesta, joten ARVO-ryhmä päätti käyttää samaa kyselyä koko maakunnassa. Syyslukukaudella kyselyn toteuttivat kunnista Hartola, Heinola, Lahti ja Padasjoki ja tuloksia käsitellään heti vuoden 2020 alussa.

Vuoden 2020 esi- ja perusopetuksen seudullisen arvioinnin suunnittelu aloitettiin lokakuussa 2019. Sovittiin, että kyselyä markkinoitaessa on hyvä korostaa vastaamista kunnan, ja erityisesti yksikön toiminnan parantamiseksi, eikä puhua markkinoinnissa seudullisuudesta.

Kyselyiden toteutuksessa käytettävästä ZEF-järjestelmästä on tullut uusi versio, Zeffi. Kaikki kunnat ovat hyväksyneet sopimuksen uudesta versiosta. Koulutukset uuden version käytöstä käynnistyvät helmikuussa

2020 ja kuntien on myös päätettävä, siirretäänkö vanhasta ZEF:stä kyselyitä uuteen Zeffiin korvausta vastaan.

Päijät-Hämeen yhteisen laatuoppaan toteuttamista varten perustettiin tammikuussa työryhmä. Työryhmä on päivittänyt Laatu lahtelaisiin kouluihin -julkaisun materiaalia ja tuottanut uutta materiaalia laatutyön toteuttamisen tueksi. Materiaalit on viety sähköiselle Lahdenvuosi-alustalle ja opas julkaistaan tammikuussa 2020.

Lahden itäisellä alueella syksyllä 2018 toteutettu koulujen itsearviointin vertaisarviointi toteutettiin Orimattilassa syksyllä 2019. Arvioinnin tuloksia hyödynnetään seudullisessa laatutyössä.

ARVO-ryhmän jäsenet ovat jälleen kehittäneet omaa osaamistaan vuoden aikana. Osaamista pyrittiin lisäämään Koulutuskeskus Salpauksen laatuasioihin tutustumisella kesäkuun kokouksessa. Tärkeänä kehittymisen välineenä on ollut myös toisilta oppiminen. Jatkoimme kuntien itsearviointimallien jakamista alkuvuonna ja lokakuun kokouksessa kunnat esittelivät omia lukuvuosisuunnitelmien runkojaan. Lukuvuosisuunnitelmat erosivat toisistaan melko paljon ja kävimme keskustelua mahdollisuuksista yhtenäistää runkoa maakunnassa. Sivistysjohtajien ohjausryhmä valtuuttikin ARVO-ryhmän aloittamaan Päijät-Hämeen yhteisen lukuvuosisuunnitelman rungon valmistelun ja tätä varten perustettiin joulukuussa työryhmä.

Tämän toimintavuoden parasta antia on ollut kokemus siitä, että olemme onnistuneet viemään laatutyötä entistä enemmän arjen tasolle esimerkiksi työhyvinvointikyselyn ja lukuvuosisuunnitelmien käsittelyn kautta. On tärkeää osoittaa, että arviointien perusteella nousseisiin kehittämiskohteisiin reagoidaan ja tehdyistä toimenpiteistä tiedotetaan.

TALOUSVASTAAVIEN YHTEISTYÖRYHMÄ

Talousvastaavien kehittämisryhmän muodostavat Aija Viikilä Asikkala, Irja Niilahti Hartola, Eija Launia Heinola, Mervi Pajula-Matiskainen Hollola, Petri Kähkönen Kärkölä, Iina Tuominen Lahti, Jari Railio Orimattila, Tuula Mäkinen Sysmä ja Anjariitta Carlson seudullinen kehittäminen, ohjausryhmän edustaja.

Vuonna 2019 ryhmän vetovastuussa oli Orimattila. Ryhmä kokoontui vuoden 2019 aikana yhden kerran keskustelemaan sivistyspalvelujen ajankohtaisista asioista.

TOISEN ASTEEN KOULUTUKSEN KEHITTÄMISRYHMÄ

Ryhmän jäsenet ovat sivistystoimenjohtaja Timo Ahvo Orimattila, hyvinvointijohtaja Pirjo Hepo-oja Heinola, rehtori Markku Moisala Lahden yhteiskoulun säätio, rehtori Päivi Saarelainen Koulutuskeskus Salpaus, Maija Vehviläinen Suomen Diakonissaopisto, lukiojohtaja Heikki Turunen Lahti (puheenjohtaja) ja kehittämiskoordinaattori Raisa Kujala (sihteeri) seudullinen kehittäminen.

Kehittämisryhmä kokoontui vuoden 2019 aikana viisi kertaa. Kuluneena vuonna kehittämisryhmän työn tukena toimi kaksi kehittämisryhmää: ohjauksen ja lukion kehittämisryhmät.

Ohjauksen kehittämisryhmä muodostui toisen asteen ja perusopetuksen opinto- ja oppilaanohjaajista. Ohjauksen kehittämisryhmän puheenjohtajana toimi Päivi Mäkitalo Koulutuskeskus Salpauksesta. Lukion kehittämisryhmän muodostavat päijätämäläisten lukioiden rehtorit puheenjohtajanaan Heikki Turunen.

Keskeisiä vuoden aikana kehittämisryhmässä käsiteltyjä aiheita

- o ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen uudistus, sekä niiden vaikutus päijät-hämäläisiin toimijoihin
- o toisen asteen opiskelijoiden tukeminen: kouluterveyskyselyn tulokset ja erityisesti Päijät-Hämeessä esille nousseet huolenaiheet
- o yhteistyötapaaminen Lahden ammattikorkeakoulun kanssa: Sovittiin, että LAMK kutsuu lukioiden rehtorit ja opinto-ohjaajat tutustumaan Niemen kampukseen
- o hallitusohjelman mahdolliset vaikutukset toiselle asteelle
- o toisen asteen koulutuksen lukuvuoden 2020-2021 työ- ja loma-ajat
- o toisen asteen koulutuksen ja alueen korkeakoulutoimijoiden yhteistyön tiivistäminen
- o toisen asteen koulutuksen digitaalisen esitteen toteuttamisen jatkaminen. Esite löytyy osoitteesta www.toiselleasteelle.fi
- o nuorten sijoittumisen tilannekatsaus
- o tutustuminen Suomen Urheiluopiston ja Haaga-Helia ammattikorkeakoulun toimintaan ja opintopolkuihin
- o kevään 2019 yhteisvalinnan tilannekatsaus

KIRJASTO- JA TIETOPALVELUIDEN KEHITTÄMISRYHMÄ

Seudullisen kirjastoyhteistyön kehittämisryhmä kokoontui säännöllisesti viisi kertaa kokoonpanolla kirjastojen johtajat Liisa Häyrinen Heinola, Tanja Kairimo Asikkala, Katja Komonen Hartola, Riitta Kuisma ja Minna Pollari Sysmä, Kirsi Lähde Orimattila, Marja Malminen (puheenjohtaja) Lahti, Kati Salminen Hollola, Taru Tanska Padasjoki sekä asiantuntijat ICT-päällikkö Marko Akkanen Lahti, Anjariitta Carlson (ohjausryhmän edustaja) sekä verkko- ja viestintäkoordinaattori, sihteeri Tanja Ojakangas Lahti. Asiasisällöstä riippuen kokouksiin osallistui asiantuntijoina myös muita henkilöitä.

Seudullisia asiakaspalveluasioita käsiteltiin seudullisen kirjastoyhteistyön kehittämisryhmässä kokousten alussa esittelijänä Sanna Kuosa Lahdesta ja asiantuntijana vastaava kirjastovirkailija Leena Lähdesmäki.

Päijät-Hämeen kirjastojen seudullisessa yhteiskäytössä oleva kokoelma kattaa noin miljoona yksikköä, joista valtaosa on kirjoja. Seudullinen verkkokirjasto on LASTU - lastu.finna.fi. LASTU-verkkokirjastoa käytetään aineistovarausten tekoon, lainojen uusimiseen, aineisto- ja saatavuustietojen hakuun Päijät-Hämeen kirjastoista, e-kirjojen lainaamiseen sekä kirjastojen ajankohtaisten tapahtuma- ja asiakastiedotteiden seuraamiseen. Asiakkaiden käytössä on myös e-kirjoja ja e-äänikirjoja sekä sähköiset sanoma- ja aikakauslehtipalvelut ePress ja PressReader.

Keskeisimpiä vuoden aikana käsiteltyjä asioita olivat:

- verkkomaksamisen käyttöönotto Finna-verkkopalvelun mahdollistamana. Maksutulot jaetaan Päijät-Hämeen kuntien asukaslukujen suhteessa ja Lahden kaupungin talouspalvelut toimittavat kirjastoille maksutulo-osuudet neljännesvuosittain.
- verkkokirjaston seudullinen chat-palvelu otettiin käyttöön
- tehtiin seudullinen päätös Lastu-kirjastojen liittymisestä Kuntahankintojen ja Axiell Media Ab:n sekä Ellibs Oy:n puitesopimukseen koskien e-kirjojen, e-äänikirjojen hankintaa sekä niiden lainausalustoja
- seudullinen hintoja vertaileva hankintaportaali kirjojen ja nuottien hankintaan saatiin käyttöön. Hankintaportaalin kautta aineisto voidaan hankkia edullisimmalla hinnalla
- otettiin käyttöön Lastu-kirjastojen seudullinen lukudiplomi ja lukuopaspalvelu
- tehtiin laaja omatoimikirjastotutkimus Alueellisen kehittämiskirjaston alueella
- seudullinen alle kouluikäisten lasten lukutaidon vahvistamiseen tähtäävä Lukusankari-hanke alkoi syksyllä 2019 35 000 euron hankeavustuksella

- päätettiin ottaa elokuvien suoratoistopalvelu Kirjastokino käyttöön asiakkaille 1/2020 alkaen

LIIKUNTA- JA VAPAA-AIKAPALVELUJEN KEHITTÄMISRYHMÄ

Päijät-Hämeen alueen kuntien liikuntatoimesta vastaavien viranhaltijoiden kanssa pidettiin vuoden aikana kolme (9.5. Orimattila, 24.9. Sysmä ja 14.12. Lahti) yhteistä kokousta/tapaamista.

Yhteisiin verkostotapaamisiin on osallistunut kunnista seuraavia edustajia vaihtelevasti: Teija Nevalainen Orimattila, Auli Kasakkamäki-Heikkinen Hollola, Jari Unelius ja Tommi Lanki Lahti, Tuija Pessa Sysmä, Jaana Volanen Pertunmaa, Maria Kaikkonen Heinola, Petri Käkönen Kärkölä (ohjausryhmän edustaja), Anna-Maija Muurinen Hartola, Matti Kettunen ja Aku Laaksonen Asikkala, Irina Barkman Iitti, Johanna Koskela ja Mari Engberg Padasjoki, Kari Kosunen Joutsa ja Jaana Keisala Myrskylä.

Toiminnan koordinaattorina ja vetäjä on toiminut Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry (PHLU). PHLU:n työntekijöistä kokouksiin ovat osallistuneet ryhmän puheenjohtajana Mai-Brit Salo sekä mahdollisuuksien mukaan Keijo Kylänpää, Kustaa Ylitalo, Krista Pöllänen ja Arto Virtanen.

Tilaisuuksien alustajina ovat toimineet Ari Suomalainen Junior Pelicans ry, Ilpo Piri Etelä-Suomen aluehallintovirasto ja Juha Hertsi Päijät-Hämeen Liitto.

Tärkeimmät aihealueet ja teemat tapaamisissa:

- harjoitus- ja avustuskäytänteiden kehittäminen
- olosuhdeasiat (rakentamishankkeet) ja yhteistyö siinä kuntien välillä
- Päijät-Hämeen terveystoimintastrategiatyön eteneminen
- liikuntaneuvonnan ja kehittämisryhmän kuulumiset (vuonna 2019 6 kunnassa 532 liikuntaneuvonnan asiakasta, niistä Lahdessa 266)
- Liikkuva Päijät-Häme kiertue (yhteistyössä kuntien kanssa järjestetyssä testikiertueessa testattiin syksyn 2019 aikana 720 kuntalaista)
- vähävaraisten lasten liikunnan tukemisen mallit
- Aluehallintoviraston ja valtionavustusten ajankohtaiset asiat ja painotukset
- Maakuntaliiton ajankohtaiset liikunta-asiat

Ryhmän tapaamisissa käydään läpi aina myös ajankohtaiset asiat kunnittain mm. liikunnallisen elämäntavan hankkeet, seuratoiminnan kunta/ seurafoorumit, olosuhdeasiat ja kehittämistoimenpiteet. Kuntien liikuntatoimesta vastaavien yhteistyöverkko toimii tiiviisti ja yhteisiä ideoita, kokemuksia ja malleja jaetaan avoimesti yli kuntarajojen.

Tapaamisten yhteydessä on pyritty tutustumaan myös eri liikuntahankkeisiin ja kohteisiin. Vuoden 2019 aikana tutustuttiin Orimattilan uuteen liikuntahalliin Teija Nevalaisen johdolla ja Sysmän Kammiovuoren retkeilyreittiin Tuija Pessan johdolla.

NUORISOPALVELUJEN SEUDULLINEN YHTEISTOIMINTA

Nuorisopalvelujen kehittämisryhmän yleisenä tehtävänantona on yhdessä kehittää oman sektorinsa palveluja, vaihtaa hyviä käytäntöjä keskenään ja toteuttaa yhteistoimintaa. Ryhmän jäsenet ovat: Millamaari Hämäläinen 12.9.2019 saakka ja Henna Rautavuo-Hätönen Asikkala, Anna-Maija Muurinen Hartola, Anne Hottola (puheenjohtaja) Heinola, Marja Egman Hollola, Tanja Lehtimäki Iitti, Erno Lampinen

12.9.2019 saakka Elisa Brusila Kärkölä, Jouni Kivilahti Lahti, Teija Nevalainen Orimattila, Markku Lahtinen Padasjoki, Tuija Pessa ja Tuula Mäkinen (ohjausryhmän edustaja) Sysmä. Kehittämisryhmä kokoontui kolme kertaa vuoden 2019 aikana.

Ensimmäinen kokous oli Heinolan valtuustosalin kahviossa 21.2.2019. Tuolloin keskusteltiin yhteisen logbook-koulutuksen palautteesta sekä ohjelman käyttöönotosta kunnissa. Lisäksi keskusteluun tulivat leirien ja retkien työvuoro- ja korvausasiat.

Toinen kokous pidettiin Kärkölässä 21.5.2019. Tällöin puhutti Onks tää normaalia -chat alustan käyttöönotto sekä leirien ja retkien työvuoro- ja korvausasiat.

Kolmas kokous pidettiin Iitissä 12.9.2019. Kokouksessa olivat vieraina Mika Piipponen Nuorisolan osaamiskeskus Vahvistamosta ja Anne-Marie Haavisto HUU-Ma-hankkeesta. Sovittiin kuntien yhteisestä koulutuksesta, jossa pohditaan ehkäisevää päihdetyötä nuorisotyön näkökulmasta sekä yhteisiä käytäntöjä nuorisotyössä seudullisesti. Koulutus pidettiin Heinolassa 4.12.2019. klo 9-15. Ohjelmassa oli: Kuinka puhua kannabiksesta, Hyvän mielen vuosikello ja nuorisotyön käytäntöjä Päijät-Hämeessä.

KULTTUURIPALVELUJEN SEUDULLINEN YHTEISTOIMINTA

Lastenkulttuurikeskus Efeki toteutti vuoden 2019 loppuun mennessä noin 120 kulttuurivierailukokonaisuutta kouluihin ja päiväkoteihin. Vierailuihin osallistui n. 11.300 lasta ja ne työllistivät n. 17 taitelijaa tai taiteilijaryhmää. Vuonna 2019 avoimen tarjouspyynnön kautta saatiin 48 tarjousta, mikä kertoo kulttuurialan osaajien kiinnostuksesta Efekiä kohtaan. Hakemusten taso oli korkea. Mukaan valittiin kulttuurialan ammattilaisten hankkeita Päijät-Hämeestä ja muualta Suomesta.

Lahden kaupungin perusopetuksen kulttuurikasvatusohjelman mukaisesti konserteissa, teattereissa, muotoilutyöpajoissa, kirjastoissa ja museoissa tehtiin lukuvuonna 2018–2019 yhteensä 13 190 käyntiä. Kulttuurikorttia käytti omatoimisesti yhteensä n. 1.000 yhdeksäsluokkalaista.

Koko Päijät-Hämeen kuudesluokkalaisten kulttuurikäyntikohde keväällä 2019 oli Sinfonia Lahden esittämä Peer Gynt -konsertti Sibeliustalossa ja syksyllä 2019 pARTS 19 -konsertti. Maakunnan kakkosluokkalaiset kävivät Sinfonia Lahden konsertissa syksyllä 2018 ("MUSII-KISSA! Katti Matikainen ja Nakkirakki konsertissa") ja käyvät konsertissa jälleen keväällä 2020.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kärkihankerahoituksella toteutettiin kaksi hanketta: Kulttuurilukkari-kerhot Lahden alakouluissa ja Utelias luokka -pilotti Villähteen koululla Lahdessa. Utelias luokka -hanke jatkui kevätlukukauden 2019 loppuun asti ja Kulttuurilukkari-kerhot vuoden 2019 syyslukukauden loppuun saakka.

Lastenkulttuurikeskus Efekin henkilöstö on osallistunut aktiivisesti Lastenkulttuurikeskusten liiton tapaamisiin. Matti Karhos, Sari Tuominen ja Susanna Koponen osallistuivat Lastenkulttuurikeskusten liiton kevätpäiville Oulussa toukokuussa 2019. Susanna Koponen oli mukana Lastenkulttuurikeskusten liiton Kulttuurikasvatussuunnitelma-työryhmässä. Matti Karhos osallistui Kansainväliseen lastenkulttuurifoorumiin syys-lokakuussa 2019 Tampereella. Matti Karhos, Sari Tuominen ja Susanna Koponen osallistuivat myös Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton syyspäiville marraskuussa 2019 Vaasassa. Kulttuuriasiainpäällikkö Matti Karhos on mukana monissa liiton työryhmissä.

Lastenkulttuurikeskus Efeki vastaa Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton hallinnoiman ja Suomen Kulttuurirahaston sekä Svenska kulturfondenin rahoittaman Taidetestaajat-hankkeen Päijät-Hämeen maakunnan ja Iitin kunnan koordinoinnista. Valtakunnallinen Taidetestaajat-hanke koskee kaikkia Suomen 8. luokkalaisia. Päijät-Hämeen ja Iitin alueella on noin 2.300 kahdeksäsluokkalaista.

Efektin verkkopalvelu osoitteessa www.phlastenkulttuuri.fi on ollut aktiivinen tiedotuskanava. Sivustolle on lisätty someseinä, joka antaa entistä enemmän ajankohtaista informaatiota. Sivusto kokoaa yhteen Lastenkulttuurikeskus Efektin toimintaa ja sen tarkoitus on palvella mahdollisimman monia käyttäjäryhmiä, kuten lapsia, aikuisia, opettajia ja kulttuurialan ammattilaisia. Toimintaa johtaa kulttuuriasianpäälikkö Matti Karhos Lahdesta. Lastenkulttuurikeskus Efektin toiminnassa ovat mukana kaikki Päijät-Hämeen kunnat.

VERKOSTOYHTEISTYÖN TALOUDELLISET TIEDOT VUODELTA 2019

Sivistystoimen seudullisen yhteistyön budjetti ja toimintamenot vuodelta 2019.

Sivistyspalveluiden seudullinen kehittäminen	Talousarvio 2019	Toteuma 2019
Henkilöstökulut (palkat)	134 144	130 058
Matkakustannukset	2 048	157
ICT-palvelut + puhelin	2 970	1 590
Koulutustilaisuuksiin osallistuminen	1 536	1 322
Toimistotarvikkeet	205	75
Huoneen vuokra + sähkö + siivous	9 114	8 462
Kokous- ja neuvottelukulut (tarjoilut ja tilavuokrat)	2 560	3 058
Muut kulut	23	83
YHTEENSÄ	152 600	144 806

Sivistyspalvelujen seudullista kehittämistä koordinoiva yksikkö toimii kahden vakituisen työntekijän voimin. Sivistyksen palvelualueella, jossa seudullinen kehittämissyksikkö toimii, johtaa sivistysjohtaja Tiina Granqvist. Seudullisesta kehittämisestä vastaa kehittämispäälikkö Anjariitta Carlson ja hänen työparinaan kehittämiskoordinaattori Raisa Kujala. Vuoden 2019 ajan seudullisessa kehittämissyksikössä ovat työskennelleet projektikoordinaattori Kati Vähäkuopus Mun Päiväkoti ja Näkyväksi -kehittämishankkeissa, projektikoordinaattori Johanna Kivekäs Päijät-Hämeen tutoropettajaverkoston vakiinnuttaminen - kehittämissankkeessa sekä kesäkuun 2019 alusta alkaen projektikoordinaattorit Pauliina Tuominen ja Terhi Törnroos työparina #paraskoulu-hankkeessa.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu kuntien yhteistoimintaan maksamien kuntaosuuksien suhdetta saatuun hankerahoitukseen vuonna 2019

HANKERAHOITUS 2019

Hanke	OPH:n rahoitus euroa	Kuntien omavastuu euroa	Yhteensä euroa
#paraskoulu, koulukamut	162 000	18 100	181 000
I can! A1-kielen varhennus	25 000	0	25 000
Resilienssiä työyhteisöihin!	60 000	0	60 000
Kielitietoinen ja –taitoinen Päijät-Häme	35 000	0	35 000
Tutoropettajatoiminnan vakiinnuttaminen	191 900	10 100	202 000
Hyvinvointia varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen kehittämisellä	111 600	12 400	124 000
Kieliporeita eskarilaisille	35 000	0	35 000
Yhteensä	620 500	40 600	662 000